

Προϋποθέσεις ἐπιθετικῆς ἀσυναρτησίας

Η ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΩΣ ΕΠΙΣΚΙΑΣΙΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ. Ἐντὸς τοῦ τεχνικοῦ κράτους ἡ ἠθικὴ σχέσις τῶν προσωπικῶν συνδέσμων ἀποκτᾷ ἐρασιτεχνικὸν χαρακτήρα. Διὰ τὰ συνεργασθῶν τεχνικῶς οἱ ἄνθρωποι, δὲν χρειάζονται ἀπαραιτήτως ἠθικοὶ δεσμοί. «Διὰ τὰ συντονίσουν τὴν ἐργασίαν των, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη οἱ ἄνθρωποι ν' ἀγαποῦν ἀλλήλους»¹.

Προκειμένου νὰ διατηρηθῇ ὅμως κοινωνικῶς ἡ ποιμενικὴ ἐπὶ παραδείγματι ζωὴ τῶν ἀρχαίων Ἰσραηλιτῶν, μία ζωὴ, ἡ ὁποία ἐβασίζετο εἰς τὴν ἀλληλεγγύην τῶν κατὰ τόπους φυλῶν, εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κυρίου τῶν ποιμνίων ἔναντι τῶν ποιμένων, εἰς τὴν εἰρηνικὴν συνύπαρξιν τῶν πατριαρχικῶν οἰκογενειῶν μεταξύ των, εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν, ἔπρεπεν οἱ ἄνθρωποι νὰ συνδεθοῦν μὲ ἠθικὰς ὑποχρεώσεις ἐντελῶς προσωπικοῦ χαρακτήρος, νὰ μὴ ψευδοκοῦν, νὰ τιμοῦν τοὺς γονεῖς των, νὰ μὴ κλέπτουν, νὰ νικοῦν τοὺς πειρασμούς, νὰ ἔχουν ἀνεπτυγμένον τὸ πνεῦμα τῆς κοινότητος καὶ νὰ

1. Henry Ford, My Life and Work, London 1924, σ. 92.

σέδωνται άμοιβαίως τὰ προσωπικά των δικαιώματα. "Όπου άργότερον άνεπτύχθησαν ήθικά χρέη, είχαν ως βάση τὸ πρόσωπον. 'Η χριστιανική θρησκεία έστηρίχθη ήθικῶς εἰς τὴν σχέσιν τῶν έκάστοτε πλησίον, υπεχρέωσε τὸν άνθρωπον νὰ σχετίζεται πρὸς τὸν συγκεκριμένον άνθρωπον, ὅπως θὰ ήθελε νὰ σχετίζεται εκείνος άπέναντί του, καὶ συνάμα νὰ επιχειρήσῃ μίαν έσωτερικήν αὐθυπέμβασιν καὶ νὰ θεωρήσῃ εἰς τὴν άγάπην τὸν συνάνθρωπον ως σκοπὸν τῆς πράξεως.

Διὰ τὴν σημερινὴν συμπεριφορὰν συλλογικῶν ανθρώπων, τὴν ὁποίαν προγραμματίζει καὶ ελέγχει ὁ νόμος, ὁ συναγωνισμὸς καὶ ὁ πόλεμος, ἡ ήθική σχέσις μεταξύ προσώπων ἔμεινε χωρὶς κοινωνικὴν έντολήν. Οἱ πλησίον άπεσπάσθησαν έσωτερικῶς μεταξύ των καὶ χαρακτηρίζονται μόνον ὑπὸ τῆς γεωγραφικῆς έγγύτητος. 'Η ζωὴ δὲν εξαρτᾶται αὐτὴν τὴν φορὰν ἐκ τῆς μεταξύ των σχέσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς στάσεώς των έντὸς ανωνύμων κοινωνικῶν σχημάτων έντὸς ἡ επέκεινα τοῦ ατομικοῦ ὀρίζοντος. Αὐτὸ σημαίνει διὰ τὴν γλώσσαν, ὅτι αἱ ήθικαὶ έννοιαι ὑφίστανται σήμερον μίαν κοινωνικὴν άκύρωσιν καὶ μένουσιν εἰς τὴν ζωὴν ως γλωσσικὰ κειμήλια.

Οἱ άνθρωποι παύουσιν εἰς τὴν ἐποχὴν μας νὰ εξαρτῶνται ἐκ τῶν προσώπων καὶ νὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι ως πρόσωπα. 'Ό,τιδήποτε συμβαίνει, ανήκει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν μιᾶς τεχνικῆς άρχῆς, ἄρα εἶναι περιττὴ καὶ κάποτε άνεπιθύμητος ἡ προσωπικὴ επέμβασις. "Όσαι λέξεις άνεφέρθησαν εἰς τὴν ιστορίαν τοῦ γλωσσικοῦ πνεύματος εἰς τὰς ατομικὰς σχέσεις μεταξύ τῶν ανθρώπων, χάνουσιν σήμερον τὸ αντίκρουσμά των. 'Εάν διατηροῦν άκόμη μίαν έννοιαν, ἡ έννοια αὐτὴ δὲν εἶναι ὑποχρεωτική καὶ ἔχει εἰδικὸν ένδιαφέρον μόνον δι' ὅσους ἐξ ιδιωτικῶν λόγων άσχολοῦνται μὲ τὴν ἐποχὴν, ἡ ὁποία τὰς ἐδημιούργησε. "Ότι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα συνεπάγεται μίαν άποδέσμευσιν τοῦ ανθρώπου ἐκ τῶν ιδρυμάτων, τὰ ὁποία διετύπωσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ιστορίας τὸ περιεχόμενον αὐτῶν τῶν σχέσεων, ὅτι ὁ άνθρωπος αρχίζει νὰ μὴ δεσμεύεται οὔτε ὑπὸ τῆς ήθικῆς οὔτε ὑπὸ τῆς θρησκείας καὶ νὰ θεωρῆ τοὺς βασικούς των ὅρους ως έντολάς, αἱ ὁποῖαι δὲν άφοροῦν εἰς εκείνον καὶ κατὰ συνέπειαν τὰ ιδρύματα αὐτὰ περιττὰ, διακοσμητικοῦ καὶ μόνον χαρακτηῆρος εἰς τὴν αὐτοκατάφασιν τῆς σημερινῆς ζωῆς, εἶναι τὸ άποτέλεσμα τῆς διακοπῆς τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν προσώπων.

Σήμερον οἱ άνθρωποι συνδέονται μεταξύ των εἰς τὰ πλαίσια τῆς τεχνικῆς συνεννοήσεως καὶ συμπεριφορᾶς, ὅταν δηλαδὴ τίθεται ζήτημα έφαρμογῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχουσιν αὐστηροὶ κανόνες καὶ πειθαρχικαὶ διατάξεις, χωρὶς θέσιν διὰ τὴν προσωπικὴν έκφρασιν καὶ συνεπῶς διὰ τὴν τύψιν τῆς συνειδήσεως ἡ τὴν μεταφυσικὴν τιμωρίαν. "Όταν θέλουν νὰ ἐπιδείξουν τὴν ὑπεροχὴν των, νὰ κατακρίνουν τοὺς ἄλλους ἡ ν' άποδοκιμάσουν, ὅ,τι δὲν έννοοῦν, διαθέτουσιν έτοιμοὺς έκφράσεις επέκεινα τῆς σχέσεως μεταξύ «ἐγὼ» καὶ «Σὺ» ἡ ανταλλάσσουν ράκη ἐκ τῆς άθεμίτου χρήσεως έφθαρμένων λόγων, διὰ τοὺς

ὅποιους δὲν ἐγγυῶνται προσωπικῶς καὶ οἱ ὅποιοι εἶναι χωρὶς ἀντίκρουσμα εἰς τὴν ζωὴν, ἐπομένως δι' ὅσους τοὺς ἀκούουν χωρὶς καμμίαν ὑποχρεωτικὴν σημασίαν. Οἱ ἄνθρωποι ὁμιλοῦν σήμερον εἰς τὴν σκιὰν τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων, χωρὶς νὰ περιμένουν μίαν ἀπάντησιν, πλὴν ἐκείνης, τὴν ὅποιαν γνωρίζουν καὶ χωρὶς νὰ ἐννοοῦν ἢ νὰ τοὺς ἐνδιαφέρῃ, ὅτι σκορπίζουν εἰς τοὺς ἀνέμους τῶν ἀνευθύνων λόγων τὴν πνευματικὴν ζύμην τῆς προσωπικῆς των οὐσίας.

Εἰς τὴν ἱστορικὴν πορείαν πρὸς τὸν ἀπρόσωπον ἄνθρωπον προέχει αὐτὴν τὴν στιγμὴν διὰ τοὺς συμπορευομένους ἢ διακοπὴ τῶν ἰδιωτικῶν των συνδέσμων. Ὁ ἠθικῶς ἀδεύσμευτος ἄνθρωπος εἶναι ἡ προϋπόθεσις τοῦ περιγραμματοῦ ἀνθρώπου. Μόνον ὅσοι δὲν αἰσθάνονται ὑποχρεωμένοι ἀπέναντι προσώπων καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν ἔχουν προσωπικὴν ζωὴν, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν κοινωνικὴν των ὑπαρξιν δὲν συνάπτουν ἰδιαιτέρας σχέσεις, εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν τεχνικὴν ἀπόδοσιν χωρὶς ἐσωτερικὰ προσκόμματα.

ΑΛΑΘΗΤΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΑΣΥΝΔΕΤΟΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΙΝ ΤΩΝ. Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἄρνησιν τοῦ δευτέρου προσώπου ὁ τεχνικὸς ἄνθρωπος ἀποδεσμεύεται ἐκ τῆς προσωπικῆς του ὑπάρξεως, παύει νὰ θεωρῇ τὸν ἑαυτὸν του ἀναντικατάστατον, νὰ ἔχη ἀτομικὴν ἱστορίαν καὶ ἀμεταβιβάστους σκοπούς, νὰ γνωρίζῃ ἄλλην ταυτότητα πρὸς τὴν φύσιν του, πλὴν τοῦ ὅτι ἀνήκει εἰς μίαν ὠρισμένην τεχνικὴν κατηγορίαν καὶ ἔχει ἰδιαίτερον σῶμα. Ὅ,τι θὰ τοῦ προσέφερε τὴν δυνατότητα νὰ συνδεθῇ πρὸς τὴν ὑπαρξίν του καὶ νὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος, τὸ προσωπικὸν πρόβλημα, εἶναι μίᾳ ὑπόθεσις, διὰ τὴν ὅποιαν οἱ ἄλλοι, ὅταν δὲν ἐκπροσωποῦν τὰ ἰδιωτικά των ἐνδιαφέροντα, εἶναι ἀρμοδιώτεροι. Προσωπικὰ προβλήματα παρέχουν εἰς τὴν ἐποχὴν μας τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς πολιτιστικῆς κατηγορίας παρωχημένων καιρῶν. Ὁ ἄνθρωπος συστηματοποιεῖ τὴν ζωὴν του ἐξ ἀπαντήσεων, τὰς ὅποιας ἐπιβάλλουν τὰ πράγματα κατὰ πρόληψιν τῆς ἐπιδοκιμασίας του, ἀλλὰ χωρὶς τὴν θέλησίν του καὶ χωρὶς τὴν ἐγγύησιν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τοῦ ἐνεπιστεύθησαν τὸ πνεῦμα των ἐκ τοῦ βάθους τῆς ἱστορίας.

Διὰ τῶν μηχανικῶν καὶ ὀργανωτικῶν της διατάξεων ἡ τεχνικὴ ἀποδεσμεύει τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς προσωπικῆς καὶ τῆς ἱστορικῆς των ὑπάρξεως, καθ' ὃν λόγον ἀπαγορεύει τὴν πρωτοβουλίαν καὶ διαλύει τὸ μυστήριον τοῦ κόσμου. Ἀντὶ τῶν ὑπευθύνων ἀποφάσεων, ἐπιβάλλει εἰς ὅλους τὴν ἐνδειξιν τῆς στατιστικῆς πιθανότητος καὶ ἀντικαθιστᾷ τὸ δέος μὲ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια δὲν κινοῦν τὴν περιέργειαν, ἐφ' ὅσον ἡ λύσις των ἐπιτυγχάνεται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν. Ἐγέμισεν λοιπὸν ὁ κόσμος ἐκ δυσκολιῶν, τὰς ὅποιας οἱ ἄνθρωποι διδάσκονται νὰ ὑπερπηδοῦν, προτοῦ διαπιστώσουν. Διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀτομικῶν των ἀναγκῶν δὲν χρειάζεται ν' ἀνησυχοῦν, ἀλλὰ

να εφαρμόζουν τὴν τεχνικὴν ὑπόδειξιν. Δὲν ὑπάρχει λόγος ἐπομένως νὰ σκεφθοῦν, διότι ἡ τεχνικὴ των ἐκπροσώπησις ἐγγυᾶται τὴν λύσιν, χωρὶς τοὺς κινδύνους τῆς προσωπικῆς εὐθύνης.

Ἐπειδὴ δὲν δοκιμάζουν τὴν ἀτομικὴν των δυνατότητα, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνουν, ὅ,τι ὅλοι θὰ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ πράξουν, οἱ τεχνικοὶ ἄνθρωποι γνωρίζουν τὴν φύσιν των παλὺ ὀλιγώτερον τῶν πρωτογόνων, οἱ ὅποιοι δαμάζουν ἢ ὑφίστανται τὸν κόσμον, χωρὶς νὰ μεταδιβάξουν τὴν δυσκολίαν εἰς τοὺς ἄλλους. Διότι ἐπιτρέπουν νὰ μεσιτεύωνται, δὲν ἀποκτοῦν προσωπικὴν πείραν, δὲν γνωρίζουν τὸ πάθημα καὶ νομίζουν, ὅτι εἶναι ἀλάνθαστοι. Ἐφ' ὅσον ἡ δυσκολία δὲν ἔρχεται εἰς τὸ φῶς, οἱ ἄνθρωποι σχηματίζουν τὴν γνώμην, ὅτι μὲ τὴν στάσιν των τὴν ὑπερνικοῦν καὶ γίνονται δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὑπερφίαλοι. Ἡ συνήθεια νὰ ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των, ἔστω καὶ χωρὶς ἐσωτερικὴν συμμετοχὴν, μίαν λύσιν, τοὺς ὑποβάλλει τὴν πίστιν, ὅτι γνωρίζουν τὰ πάντα καὶ ὅτι δὲν χρειάζεται κανεὶς νὰ τοὺς ὑποδείξῃ, τί ὀφείλουν νὰ πράξουν. Ἐὰν λοιπὸν συμβῆ νὰ τοὺς κἀνῃ κάποιος μίαν παρατήρησιν, ὅτι εἰς τὸ τάδε σημεῖον σφάλονται καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπεν ἴσως νὰ μεταβάλουν συμπεριφοράν, ἐξανίστανται, θεωροῦν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔκανε τὴν ὑπόδειξιν, ὑπόπτων διαθέσεων, ὅτι τοὺς στήνει μίαν παγίδα, τὴν ὁποίαν ὁμως ἐγκαίρως ἀντιλαμβάνονται καὶ μὲ τὴν ἐπιμονὴν των τοῦ δίδουν τὴν κατάλληλον ἀπάντησιν. Ὑπερπηδοῦν λοιπὸν τὴν ἀπροσδόκητον δυσκολίαν μὲ πολλὴν ἄνεσιν, πρᾶγμα φυσικὸν εἰς τὴν ζωὴν των καὶ συγχρόνως ἀνακαλοῦν τὴν ἐμπιστοσύνην των ἔναντι ἐκεῖνου, ὁ ὁποῖος ἀπετόλμησε νὰ τοὺς ἐλέγξῃ, νὰ εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος δὲν κατώρθωσε νὰ διακρίνη μὲ πόσῃν ἐπιδεξιότητά βαδίζουν εἰς τὴν ζωὴν, ὥστε τὰ προβλήματά των νὰ ὑποχωροῦν αὐτομάτως.

ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ. "Ὅσοι συναναστρέφονται μόνον τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων, δὲν γνωρίζουν τὴν ἀντίστασιν τῆς ζωῆς, δὲν διδάσκονται τὴν ζωὴν ἐκ μέρους τῆς ζωῆς, ἀλλὰ προσπαθοῦν νὰ τὴν μάθουν διὰ τῶν διηγήσεων καὶ τῶν εἰκόνων. Ἐὰν ἤθελε κανεὶς νὰ περιγράψῃ τὴν γεῦσιν τοῦ σύκου εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Σιβηρίας, δὲν θὰ τοῦ ἔμενε εἰς τὸ τέλος ἄλλη διέξοδος, πλὴν τῆς φωτογραφίας. Οὔτε ὁμως μὲ τὴν περιγραφὴν οὔτε μὲ τὴν ἀπεικόνισιν οἱ ἄπειροι τοῦ πράγματος θὰ ἐγεύοντο τὴν οὐσίαν του, ἀλλὰ τὸ πολὺ θ' ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην των, ὅ,τι θὰ εἶχε παρεμφερῆ ὄψιν, διὰ νὰ λύσουν τὸ ζήτημα μὲ μίαν παρεξήγησιν. Κατὰ παρόμοιον τρόπον οἱ ἄνθρωποι σήμερον καταναλίσκουν πνευματικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα προϋποθέτουν τὴν προσωπικὴν ἐμπειρίαν, χωρὶς νὰ τὴν ἔχουν. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἄξιον ἀπορίας, ἐὰν τὰ δάνεια εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν χάνουν τὴν σημασίαν των καὶ συμφύρονται μὲ ἄσχετα πράγματα, ἐὰν δηλαδὴ πνευματικὰ γεγονότα, ὅταν δὲν περνοῦν ἀπαρατήρητα, πλουτίζονται γλωσσικῶς μὲ γνωρίσματα,

τὰ ὅποια οὐσιαστικῶς δὲν διαθέτουν. Νὰ λοιπὸν διατὶ δυσκολεύονται σήμερον οἱ ἄνθρωποι νὰ συνεννοηθοῦν ἰδίως εἰς τὰ θέματα τοῦ πνεύματος, ἐφ' ὅσον ὑπὸ τοὺς ἰδίους ὄρους ἐννοοῦν διαφορετικὰ πράγματα. Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς, ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἡ γλῶσσα παύει νὰ συνδέῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὑπάρχει, διὰ νὰ τοὺς χωρίζη, ἀφοῦ μόνον ὅταν ὁμιλοῦν, ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀπομόνωσίν των.

Χωρὶς τὴν ἀντίστασιν τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν ὁ τεχνικὸς προγραμματισμὸς ἐξαφανίζει ἐκ τοῦ προσωπικοῦ χώρου, ὁ ἄνθρωπος κατανοεῖ συνεχῶς ὀλιγώτερον τὸν ἑαυτὸν του καὶ αὐτούς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐκὼν ἢ ἄκων ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. Ἡ πείρα μεταβάλλεται εἰς πληροφορίαν καὶ ἡ ὁμιλία, καρπὸς ἄλλοτε τοῦ προσωπικοῦ βίου, συναρμολογεῖται μὲ τὰ κοινόχρηστα ἐξαρτήματα τῆς ἐγχωρίου καὶ τῆς διεθνοῦς γλωσσικῆς βιομηχανίας. Ὅπως ἀγοράζουν τὸ ψωμί, τὸ ὅποῖον ἄλλοι ζυμῶνουν καὶ ψήνουν, προμηθεύονται ἐπίσης οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι καὶ τὴν γνώμην των. Καμμία ἴσως ἐποχὴ δὲν εἶχε μεγαλυτέραν προδιάθεσιν διὰ τὸ ὀλοκληρωτικὸν κράτος καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν, ὅσῃν ἔχει ἡ ἐποχὴ μας. Σήμερον ζοῦν εἰς τὸν κόσμον οἱ ἐνήλικοι νήπιοι, ἄτομα ὄχι μόνον χωρὶς νὰ γνωρίζουν, τί συντελεῖται εἰς τὴν ἱστορίαν τὴν ἐποχὴν ἀκριδῶς, ἡ ὁποία ἐτοποθέτησε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τοῦ θερμοπυρηνικοῦ ἐρωτηματικοῦ, ἀλλὰ καὶ χωρὶς πείραν τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ὅσον τὸ περιεχόμενον του, ὅταν δὲν εἶναι διαταγή, εἶναι δάνειον καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις μία ἐξωτερικὴ ὑποχρέωσις.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΡΑΓΙΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΜΟΡΦΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ. Οἱ ἄνθρωποι σήμερον ἐνηλικιώνονται, χωρὶς νὰ ὠριμάζουν. Σωματικῶς παρουσιάζουν τὸν ὄριμον ἄνθρωπον, ἐσωτερικῶς ὅμως δὲν κατορθώνουν νὰ τὸν ζήσουν. Ὅπως ὅλα τὰ πράγματα, ὑπάρχουν σήμερον καὶ οἱ ἄνθρωποι ὡς περίβλημα καὶ ὡς ὑπόσχεσις. Βεβαίως πάντοτε, ὅπου ἔλλειπεν ἡ οὐσία, προσεπάθησαν οἱ ἄνθρωποι νὰ τὴν ἀναπληρώσουν μὲ τὴν ἐμφάνισίν των. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅμως ἡ ἔλλειψις τῆς πνευματικῆς οὐσίας εἶναι ἡ δυνατότης τῆς τεχνικῆς ζωῆς, μία προϋπόθεσις, χωρὶς τὴν ὁποίαν θὰ ἐκινδύνευεν ἡ βιολογικὴ ὑπαρξις τοῦ ἀνθρώπου. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον σήμερον εἰς τὸν τρόπον τῆς παρουσιάσεως, ἐναπόκειται νὰ καλύψῃ, ὅ,τι ἱστορικῶς καταστρέφεται καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐνὸς ἀοράτου, ἀλλ' ἐσωτερικῶς ἀκεραίου μεγέθους.

"Ἄλλοτε ἡ ὄψις ἦτο ἡ ὁρατὴ μορφή τῆς οὐσίας. Ὅλα τὰ πράγματα τῆς φύσεως εἶναι ταυτοχρόνως μορφή καὶ περιεχόμενον, μεταξύ των ὅμως ὑπάρχει ἡ ταυτότης τοῦ εἶναι. Τὰ σημερινὰ πράγματα εἶναι τοποθετημένα ἐπὶ δύο ἐπιπέδων, ἐπὶ τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν ἀντικείμενα τῆς ἐμπειρίας καὶ ἐπὶ τῆς προβολῆς αὐτῶν τῶν γεγονότων, ἡ ὁποία δὲν ἔχει αὐτὴν τὴν φορὰν ἀποκαλυ-

πτικόν, ἀλλὰ συμβολικόν χαρακτήρα. Ὅπου λοιπὸν ὁ ἔσω ἄνθρωπος ἀπουσιάζει, ἡ ὄψις τοῦ ἀνθρώπου ἔχει σήμερον μίαν διπλὴν συμπαραστάσιν εἰς τὴν προσπάθειάν της νὰ μὴ κοινοποιήσῃ αὐτὴν τὴν ἀπουσίαν. Ἡ μία εἶναι ἡ ἐμπειρία τῆς φύσεως, εἰς τὴν μεταβατικὴν μας ἐποχὴν ὡς ἀνάμνησις ἀκόμη παρούσα. Ἡ ἄλλη εἶναι ὁ νέος νόμος τοῦ ἀντικειμενικοῦ εἶναι, ἡ διάστασις μεταξύ μορφῆς καὶ περιεχομένου. Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν συγκεντρώνεται σήμερον εἰς τὴν ὄψιν του καὶ ὑποδύεται ταυτοχρόνως τὰ φυσικὰ καὶ τὰ τεχνικὰ πράγματα.

Μεταξὺ μορφῆς καὶ περιεχομένου, μιᾶς μορφῆς, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἀναθέτουν μὲ χρώματα, σχήματα καὶ πράξεις νὰ ἐπιδείξῃ, ὅ,τι δὲν περιέχει καὶ ἐνὸς περιεχομένου, τὸ ὁποῖον κανεὶς σχεδὸν δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ φανερώσῃ, ὅπως εἶναι, ἐδημιουργήθη μία ρωγμὴ. Αὐτὸ τὸ ράγισμα, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀναπηδᾷ, ὅ,τι θέλουν οἱ ἄνθρωποι νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀναγκάζει νὰ μὴ βλέπουν εἰς τοὺς ἄλλους ἐκείνους, τοὺς ὁποῖους ἀντικρύζουν, ἀλλὰ νὰ προσπαθοῦν νὰ διακρίνουν, ὅ,τι οἱ ἄλλοι προσπαθοῦν νὰ συγκαλύψουν. Ἡ ὁμιλία λοιπὸν εἰς τὸν διάλογον δὲν ἀναφέρεται κατ' εὐθείαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἄλλου, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνα τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ὁ ἄλλος ἐπιδιώκει νὰ κρύψῃ. Μεταξὺ τοῦ λόγου καὶ αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἐκφράζει ὑπάρχει σήμερον μία συστηματικὴ ἀσυνέπεια. Ὁ λόγος ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς ὄψεως, τὴν ὁποίαν θέλει ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸν ἑαυτὸν του, δὲν ἀναφέρεται ὅμως εἰς τὴν ὄψιν, ἀλλ' εἰς τὰ κρύφια ἐκείνου, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ τὸν ἀκούσῃ. Ὁ ἀντίλογος πάλιν δὲν ἀπευθύνεται εἰς τὴν ὄψιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος ἐλέχθη, ἀλλ' εἰς τὴν σκιάν του, ὥστε, ὅσοι συνομιλοῦν, ἄλλα νὰ ἰσχυρίζωνται καὶ ἄλλα νὰ ἔχουν εἰς τὸν νοῦν των, ἄλλα ν' ἀκούουν καὶ ἄλλα νὰ ἐννοοῦν, νὰ εὐρίσκωνται εἰς μίαν ἀκήρυκτον φιλονεικίαν μὲ τὴν διπλὴν ἐπιδίωξιν νὰ ἐξευτελίσουν τοὺς ἄλλους καὶ συγχρόνως νὰ τοὺς παραπλανήσουν.

ΛΕΞΕΙΣ ΜΕ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΝ ΤΗΝ ΠΑΡΕΞΗΓΗΣΙΝ. Ἡ ἐπιθετικὴ ἀσυνεννοησία τῆς ἐποχῆς μας τρέφεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ τεχνικὴ ζωὴ συσκοτίζει τὸ περιεχόμενον τοῦ κόσμου χάριν πράξεων, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν χωρὶς τὸν ἄνθρωπον. Ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ περιβάλλον τοῦ ἀνθρώπου ἀρχίζει ν' ἀπαρτίζεται ἐκ πραγμάτων, πρὸς τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὴ μόνον μία ἐξωτερικὴ σχέσις, ἀφ' ἑτέρου τὰ πράγματα αὐτὰ ὑποκαθιστοῦν τὰ φυσικὰ φαινόμενα, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχε στηριχθῆ ὀλόκληρος ἡ ζωὴ μέχρι σήμερον. Τεχνικὰ γεγονότα ὑποκαθιστοῦν γεγονότα τῆς φύσεως, πρὸς τὰ ὁποῖα εἶχε δημιουργηθῆ πραγματικὴ κοινωνία καὶ ἐμφανίζονται ὑπὸ τὸ ὄνομά των. Γίνονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον περιεχόμενα λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐννοοῦν παρελθόντα πράγματα, χωρὶς νὰ προσφέρουν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν δυνατότητα νὰ σταθῇ εἰς τὴν πραγματικὴν των βάσην.

Ἐντὸς τῆς τεχνικῆς πόλεως ἐπὶ παραδείγματι ἡ «φωτιὰ» εἶναι

μία λέξις, τὸ περιεχόμενον τῆς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι πληροφοροῦνται ἴσως εἰς τὸν κινηματογράφον ἢ εἰς τὰς ἀπεικονίσεις τῶν ἐμπρησμών. Αὐτὸ ἀσφαλῶς δὲν σημαίνει, ὅτι ζοῦν χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν θερμότητα, ἀλλ' ὑπάρχει μία διαφορὰ νὰ μαζεύης ξύλα καὶ νὰ βλέπης τὴν φλόγα νὰ θερμαίνει τὸ δωμάτιον ἢ νὰ ψήνη τὴν τροφήν σου καὶ νὰ μὴ κρυώνης, ἐπειδὴ λειτουργεῖ ἡ κεντρικὴ θέρμανσις ἢ νὰ γυρίζης ἓνα διακόπτην, ὅταν τὸ φαγητὸν ἐτοιμασθῇ ἐπάνω εἰς μίαν ἠλεκτρικὴν πλάκα, χωρὶς τὸ γεγονὸς νὰ ὑποπέση εἰς τὴν ἀντίληψίν σου καὶ νὰ πρέπει νὰ ὑποθέτης, ὅτι μία μυστηριώδης δύναμις ἐπέτυχεν ἀοράτως, ὅ,τι δὲν ἐδημιούργησεν οὔτε εἶδες. Μὲ τὴν ἐξαφάνισιν τῆς φωτιᾶς χάνεται συγχρόνως καὶ ἡ ἐμπειρικὴ βάση μιᾶς ὀλοκλήρου σειρᾶς ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν ἡ γλῶσσα ἐκ τῆς καθημερινῆς ἐπαφῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ πρῶτον τεχνικὸν γεγονὸς τῆς ζωῆς του ἐπὶ τῆς γῆς, ὥστε τὰ ὀνόματα αὐτά, ἐκ παραλλήλου πρὸς ὅσα ἔχασαν δι' ἄλλους τεχνικοὺς λόγους τὸ ἀντίκρουσμά των εἰς τὴν ζωὴν, εἴτε νὰ μένουν ἄχρηστα, προκλήσεις ὄλων τῶν παραινέσεων, εἴτε νὰ ἐκφράζουσαν ἐντελῶς ἄλλα πράγματα, νὰ δέχωνται δηλαδὴ νέον περιεχόμενον, χωρὶς αὐτὴν τὴν φορὰν τὸ περιεχόμενον των νὰ ἔχη ἐμπειρικὸν ἔρεισμα.

Λέξεις στέλλονται σήμερον εἰς τὸ ἀντικείμενον των, δὲν διεισδύουν ὅμως ἐντὸς του, ἀλλ' ἐπανέρχονται εἰς τὴν ἀφετηρίαν των, ὅπως ὁ ἀντίλαλος. Δηλαδὴ ἡ λέξις δὲν μεταφέρει καθὼς ἐπιστρέφει ἐκ τοῦ πράγματος εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τὴν προφέρει, τὴν οὐσίαν του, ἀλλ' εἶναι ὁ ἦχος μιᾶς ἐσωτερικῆς ἀποστολῆς, ἡ ὁποία ἐπανέρχεται, ὅπως ἀνεχώρησεν, εἰς τὴν βάση της. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι σήμερον συνομιλοῦν, χωρὶς ὁ λόγος των νὰ γίνεται κύριος τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μόνον μὲ λέξεις, διὰ τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ δὲν ἔχει χῶρον. Ὅταν ὅμως ἡ γλῶσσα δὲν διαθέτῃ ἀντίκρουσμα, τίποτε δὲν ἐμποδίζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ διπλασιάζουν αὐθαιρέτως τὴν πραγματικότητα καὶ ὅταν συνομιλοῦν, νὰ ἐκπροσωποῦν μίαν ὑπόθεσιν, ἡ ὁποία νὰ μὴ συμπίπτῃ ἀπαραιτήτως πρὸς ἄλλους, παραλλήλους διπλασιασμοὺς τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν σημερινὴν καιρὸν τῆς ἱστορίας της ἡ γλῶσσα διαφεύγει τὸν ἔλεγχον τῶν πραγμάτων καὶ ὑποκαθιστᾷ τὸν κόσμον, ὅχι ὅμως, ὅπως ἄλλοτε, ὑποχρεωτικῶς δι' ὄλους, ἀλλὰ μὲ μίαν ἐσωτερικὴν ἀπειθαρχίαν, ἱκανὴν νὰ διασπάσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς ἐξωθήσῃ εἰς τὴν ἀπομόνωσιν ἢ νὰ τοὺς πείσῃ, ὅτι διὰ τὴν συνεννόησιν ἀρμόδια εἶναι τὰ ὄπλα.

ΕΚ ΤΗΣ ΑΔΙΑΦΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΝ ΤΩΝ ΔΙΗΓΗΣΕΩΝ. Ἐπειδὴ τὴν συνομιλίαν δὲν γεννᾷ εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἡ ἀνάγκη τῆς μεταδόσεως ἐνὸς βιώματος, ὥστε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν τὸ ἔζησε, νὰ γίνῃ μέτοχος ὅσων διημήφθησαν εἰς μίαν μοναδικὴν ἐπίσκεψιν, ἀφήνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἀνθρώπους ἀδιαφόρους. Ἡ

συνομιλία όμως χάνει τὸ ἐνδιαφέρον της, ἐπειδὴ κατὰ βάθος ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου παύει νὰ ἐνδιαφέρη, ὅσους ζοῦν πλησίον του. Ὁ ἀνθρώπος δὲν ἐπιβάλλει σήμερον τὴν θέλησίν του εἰς τὸν κόσμον, ὥστε ἡ ζωὴ του νὰ ἔχη βιογραφικὴν ἀξίαν. Ὄταν τοῦ συμβαίη κάτι τὸ ἔκτακτον, πρόκειται περὶ ἐνὸς ἀναποφεύκτου γενικοῦ θιασμοῦ, ὁ ὁποῖος, ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι ἀναπότρεπτος καὶ κοινὸς δι' ὅλους, δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ μεταδοθῆ εἰς τοὺς ἄλλους καὶ μέσῳ τῆς γλώσσης. Διὰ τοῦτο μὲ τὴν συνομιλίαν οἱ ἄνθρωποι θεωροῦν ὡς ὑποχρέωσίν των νὰ κάνουν μετόχους τοῦ πάθους, ἔστω καὶ γλωσσικῶς μόνον, ὅσους κατὰ τύχην δὲν τὸ ὑπέστησαν, ὅποτε πρὸς στιγμὴν ἐκεῖνοι ἀκούουν, ὄχι πῶς οἱ γείτονές των ἀντιμετώπισαν τὸν αἰφνιδιασμόν, πῶς ἐφάνησαν ἀξιοὶ τῆς στιγμῆς, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ εὔρουν εἰς τὴν στάσιν των παράδειγμα συμπεριφορᾶς, ἀλλὰ πῶς παρεδόθησαν εἰς τὸν ἀπροσδόκητον ξένον καὶ τί ἀκριβῶς εἶπε καὶ ἔπραξεν αὐτὸς ὁ ξένος, μίαν κάποτε ἐνδιαφέρουσαν ἱστορίαν, τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ὁποίας δὲν βασίζεται ὅμως εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὴν διηγούνται.

Οἱ ἄνθρωποι γίνονται δι' αὐτὸν τὸν λόγον μεταξύ των ἀνιαροί, δὲν ἔχουν νὰ διηγηθοῦν τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον ὅ,τι πληροφοροῦνται - «ἔμαθες τὰ νέα;», «ἐδιάβασες, τί εἶπεν ὁ Χ;», «εἶδες τὸ τάδε φιλμ;» εἶναι τὰ ἐρωτήματά των. Ὄταν λοιπὸν ἀρχίζουν νὰ ὁμιλοῦν, διὰ νὰ δείξουν συνήθως, ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἔχασαν τὴν εὐκαιρίαν, ἀλλὰ συνέλαβαν τὸ φαινόμενον μὲ λεπτομερείας, τὰς ὁποίας πιθανῶς οἱ ἄλλοι δὲν ἐπρόσεξαν, οὔτε κἂν ὑποπτεύουν, ὅτι διατρέχουν τὸν κίνδυνον νὰ θίξουν πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζουν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ὁμιλία ἀποκτᾷ ἓνα περίεργον ὑποκειμενικὸν χαρακτήρα, ὁ ὁποῖος ἐπανειλημμένως δὲν γίνεται ἀντιληπτὸς, κάποτε ὅμως ἐξοργίζει τοὺς ἄλλους, διότι τὰ λεγόμενα δὲν συμφωνοῦν πρὸς ὅ,τι ἐκείναι ὑποθέτουν. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν ἔχουν τὸν ἔλεγχον τοῦ πράγματος, ὅσοι ἀκούουν τὴν ἐνστασιν, νομίζουν ὅτι θίγονται καὶ βιάζονται τότε τὴν γλώσσαν ἀκόμη περισσότερον νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ νοήματός της.

Ὁ λόγος γίνεται σήμερον ἄμετρος, διότι δὲν βασίζεται εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀλλ' ἐκφράζει τὴν προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ σωθῆ ἐκ τῆς συγχύσεως, νὰ παρουσιασθῆ ὅπως δὲν εἶναι, νὰ ὑπερνηκίση τὴν μηδαμινότητα μὲ τὸν ἀκλόνητον ἰσχυρισμόν, νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἄλλους καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του τὴν αἴσθησιν ἐνὸς ἐγώ, τὸ ὁποῖον εἰς ὅ,τι ἔχει πολυτιμότερον σκορπίζεται εἰς τὸν κόσμον. Νὰ πῶς συμβαίνει οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἐσωτερικὴν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων, νὰ μένουν ἀσυμφιλίωτοι εἰς τὴν συζήτησιν, ἐφ' ὅσον ἡ συγκατάβασις θὰ παρουσιάζετο ὡς μία νέα ἡττα ἐντὸς ἐνὸς κόσμου, τοῦ ὁποίου γνωρίζουν μόνον τὴν ἀπατηλὴν ἐπιφάνειαν. Ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ἀρμόδιοι διὰ τὴν οὐσίαν τῆς πραγματικότητος, ἡ ὁμιλία τῶν ἀνθρώπων ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ὄψιν μόνον τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα παρατηροῦν. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ ἀνθρώπος σήμερον κινδυνεύει νὰ

γίνῃ τὸ γλωσσικὸν ὄργανον τῆς ἐπιφανείας τοῦ τεχνικοῦ του περιβάλλοντος.

Ο ΕΚ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΝΤΙΡΡΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ. Συμβαίνει κάποτε ἡ γλῶσσα τῆς τεχνικῆς ἐπιφανείας νὰ θέλῃ νὰ κερδίσῃ βάθος μὲ τὴν σύγκρουσίν της ἐναντίον μιᾶς παραλλήλου ἐκπροσωπήσεως τοῦ τεχνικοῦ κόσμου. "Ὅσοι κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὴν αἴσθησιν τῆς ὑπάρξεώς των ἀρνοῦνται συνεχῶς καὶ χωρὶς λόγον μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι μὲ τὴν ἀντίρρησιν αὐτὴν θὰ δοκιμάσουν, τί εἶναι οἱ ἴδιοι. Ὁμοιάζουν κατὰ τοῦτο πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θὰ προσέκρουον ἐναντίον ἐνὸς τοίχου, διὰ νὰ πονέσουν καὶ νὰ καταλάβουν, ὅτι ὑπάρχουν. Ἡ ἀντίθεσις εἰς τὴν γνώμην τῶν ἄλλων, ἰδίως ὅταν δὲν δικαιολογῆται, εἶναι συγχρόνως μία πρᾶξις ἐκδικήσεως ἐναντίον ὧσων κατώρθωσαν νὰ ἐξασφαλίσθουν καὶ νὰ ἡσυχάσουν ἐντὸς τοῦ κόσμου. Ἐκτὸς αὐτοῦ, ἡ καταστροφή τῆς βεβαιότητος τῶν ἄλλων εἶναι μία ἐνέργεια, ἡ ὁποία παρέχει τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν ἀτομικὴν ἰκανότητα νὰ ἐκφρασθῇ, ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ δοκιμάσῃ τὴν δύναμίν του καὶ μὲ τὴν πιθανὴν του ἐπικράτησιν νὰ γίνῃ ἄξιος, ἂν ὄχι τῆς ἐκτιμῆσεως τῶν ἡττημένων, τούλάχιστον τῶν προσωπικῶν του ἐλπίδων.

Ὁ ἐσωτερικῶς κλονιζόμενος ἄνθρωπος ἀναγκάζει σήμερον τὸν λόγον του νὰ γίνῃ αὐταρχικός, νὰ μὴ θέλῃ νὰ διακρίνῃ τὴν ὀρθότητα, ἰδίως ὅπου ὑπάρχει, ἀφοῦ ἡ παραδοχὴ αὐτὴ θὰ ἐσήμαινεν, ὅτι ἐκεῖνος ἀπέτυχεν εἰς τὴν σκέψιν του καὶ θὰ πρέπει νὰ ἔλθουν οἱ ἄλλοι, διὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξουν ἐκ τῆς πλάνης. Ἡ συστηματικὴ ἀντίρρησις εἶναι κατὰ κάποιον τρόπον μία προσπάθεια νὰ ὑπερνικηθῇ ἡ κρίσις τῆς συνειδήσεως, μία τακτικὴ, διὰ νὰ μὴ παρατηρήσῃ ὁ ἄνθρωπος, ποῦ εὐρίσκεται τὸ πραγματικόν του πρόβλημα, ὥστε νὰ λησμονήσῃ ὅ,τι ἀκριβῶς δὲν θέλει νὰ παραδεχθῇ.

Ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι εἰς μίαν στιγμὴν ὀξύτητος τοῦ αἰτήματος νὰ μάθουν καὶ νὰ δείξουν, τί ἀξίζουν, ἀρνοῦνται τὰ πάντα, ἀνεξαρτήτως τοῦ περιεχομένου των, δέχονται εἰς περιόδους ὑφέσεως τῆς ἀξιώσεως αὐτῆς, ὅ,τιδήποτε λέγεται ἢ γράφεται, μὲ πολλὴν συγκατάθεσιν, βέβαιοι ὅτι τὸ ἐπόμενον θέμα θὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἐκ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ προηγουμένου. Ὁ λόγος παύει συνεπῶς νὰ ἔχῃ ἐπακόλουθα κυρίως δι' ἐκείνον, ὁ ὅποιος τὸν παραδέχεται. Διότι συμβαίνει ὠρισμένας φορὰς νὰ προβάλλουν ἀντίστασιν, ὅσοι διακρίνουν τὴν σοβαρότητα τοῦ πράγματος καὶ ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ἡ παραδοχὴ του θὰ ἐσήμαινε δι' ἐκείνους μίαν ἐσωτερικὴν ἀναθεώρησιν. Κάποτε λοιπόν, ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀντίρρησις ἔγινεν ἐκ συστήματος, ὑπέχουν αὐτοὶ ἀκριβῶς τὸν κίνδυνον ν' ἀναπτύξουν μὲ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἀρνοῦνται, ἓνα σύνδεσμον, ὁ ὅποιος νὰ τοὺς διδάξῃ πολὺ περισσότερα ἀπ' ὅσα θὰ ἤθελαν ν' ἀρνηθῶν, ὥστε νὰ ὑποχρεωθῶν νὰ δώσουν παλὺ μεγαλυτέραν προσοχὴν εἰς τὸν λόγον

ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τὸν παραδέχονται, ὅπως θὰ παρεδέχοντο καὶ ὁ,τιδήποτε ἄλλο. Ὅπου διαισθάνονται αὐτὸν τὸν κίνδυνον, οἱ ἐκ συστήματος ἀμετάπειστοι εἶναι ἀκριβῶς ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι σπεύδουν νὰ συγκατατεθοῦν, διὰ νὰ λήξῃ τὸ θέμα.

Δὲν κινεῖται λοιπὸν ὁ τεχνικὸς ἄνθρωπος μόνον ἐκτὸς τοῦ λόγου, ἀλλὰ τὸν φοβεῖται, ἀφοῦ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ τοῦ δείξῃ, ὅτι τόσοσιν καιρὸν δὲν ἐλογίζετο. Προτιμᾷ διὰ τοῦτο νὰ καταγγέλλῃ ἢ νὰ ἐπιδοκιμάζῃ τὸν λόγον ἀνεξαρτήτως τοῦ πῶς ἐκεῖνος τὸν πλησιάζει, διὰ νὰ μὴ τοῦ δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ φέρῃ εἰς φῶς, ὅτι ἔχει διακόψει τοὺς πνευματικὸς δεσμούς του μετὰ τὸν κόσμον καὶ ἀντὶ νὰ γνωρίσῃ, τί συμβαίνει γύρω του, συνωθεῖ ἐντὸς του λέξεις, αἱ ὅποια δὲν τὸν χωροῦν, τεχνικὰ σήματα, τὰ ὅποια, ἀντὶ περιεχομένου, ἐνσαρκώνουν μίαν διαταγὴν. Ὅτι θεβαίως ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος ὑποβιδιάζει τὴν λέξιν εἰς τεχνικὸν σήμα, ὑποβιδιάζει καὶ τὸν ἑαυτὸν του εἰς ἐκτελεστὴν τοῦ σήματος, δὲν τὸ σκέπτεται.

ΔΙΑΤΙ ΔΕΝ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ. Ὅ,τι ἐπίσης δὲν σκέπτονται οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας, εἶναι ὅτι ὅσον περισσότερον ἢ σχέσις των πρὸς τὸν κόσμον ἐξαντλεῖται εἰς τὴν ἐπιφάνειάν του, ἄλλο τόσοσιν χάνουν τὸ περιεχόμενόν των αὐτοὶ οἱ ἴδιοι. Ὅσον περισσότερον ἢ λέξις σταματᾷ εἰς τὴν ὄψιν τοῦ πράγματος, τόσοσιν ἐξωτερικεύεται καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀντὶ νὰ γνωρίσῃ τὴν οὐσίαν τοῦ κόσμου, ἀντικατοπτρίζει τὰ τμήματά του, χωρὶς νὰ διατηρῇ ἐντὸς του τίποτε ἄλλο, πλην αὐτοῦ τοῦ ἀντικατοπτρισμοῦ, ὁ ὅποιος συνεχῶς ἀλλάζει ὄψεις. Ἄν ὅμως οἱ ἄνθρωποι διακρίνωνται μεταξύ των, ἢ διαφορά των ἔγκειται εἰς τὰ περιεχόμενα τῶν λέξεών των. Ὅ,τι ἔχει γίνῃ βίωμα, δίδει εἰς τὴν λέξιν ὑπεύθυνον βάθος, τὴν κάνει κειμήλιον τοῦ προσώπου, μίαν ἄποψιν τῆς προσωπικῆς οὐσίας. Μορφωμένοι ἢ ἀμόρφωτοι, ἐμπειρικοὶ ἢ θεωρητικοί, ἐπιστήμονες ἢ χειρῶνακτες, οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἢ ἐμπειρία τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν σχέσιν των πρὸς ὅ,τι εἶναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ὅσους καὶ ὅσα τοὺς περιβάλλουν, κερδίζουν τὸ πρόσωπόν των, τὴν ἀξίαν, ἢ ὅποια δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβιβασθῇ, ἀλλ' ὡς ἀμεταβίβαστος κόσμος νὰ προσφερθῇ καὶ συγχρόνως νὰ μείνῃ ἀναπαλλοτρίωτος. Ἐχει διὰ τοῦτο μικρὰν σημασίαν, ἐὰν ἢ ἐμπειρία τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου εἶναι διαφορετικὴ τῆς ἐμπειρίας τοῦ ἄλλου, ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἀ κ ρ ι β ῶ ς ἢ δ ι α φ ο ρ ᾶ καθιστᾷ δυνατὸν τὸν διάλογον, ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ διακρίνῃ τὸν κόσμον μέσῳ ἐνὸς ἄλλου ἀνθρώπου, νὰ κοινωνήσῃ ἐνὸς συνδέσμου, τὸν ὅποιον ἐδημιούργησεν ὁ ἄλλος ἄνθρωπος.

Ἡ μεταβίβασις τῆς ἐμπειρίας ἐκ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου εἰς τὸν ἄλλον γίνεται διὰ τῆς λέξεως. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι διὰ τῆς λέξεως ὁ ἄνθρωπος μεταλαμβάνει τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν ἢ λέξις εἶναι ἢ

ζωντανή παρουσία του προσωπικού χρόνου, αυτός ο ίδιος ο άνθρωπος, όπως κατώρθωσε ν' αφομοιώσει τον κόσμο. 'Αφ' ότου όμως η λέξις έπαυσε να ένσαρκώνη τον άνθρωπον, να είναι ή αφομοίωσις του κόσμου, χάνει και ο άνθρωπος, ό,τι θα ήτο δυνατόν να είχε γίνει, το παρελθόν του και ό,τι θα είχε την δυνατότητα να γίνη, δηλαδή το μέλλον του προσώπου του. Μένει λοιπόν εις τον άνθρωπον το παρόν, ή άναμονή παρερχομένων πραγμάτων, τα όποια δεν έξαιθρωπίζονται, άλλα τον έκπραγματώνουν και τον αφήνουν να παρέρχεται, χωρίς να συγκρατή έντός του τον έαυτόν του. Διαθέτουν εις την εποχήν μας οί άνθρωποι λέξεις έντός των όποιων κάποτε δεν υπάρχει άπολύτως τίποτε. "Αν όμως ή λέξις δεν περιέχη τον κόσμο, όπως τον έσωτερικεύει ο υπεύθυνος άνθρωπος, δεν είναι δυνατόν να προσφέρη αυτήν την έγγύησιν ή να δεχθή την έγγύησιν μιās άλλης προσωπικής έμπειρίας.

Δεν είναι δυνατόν σήμερα οί άνθρωποι να μεταλάβουν των ανθρώπων, διότι άπουσιάζει το περιεχόμενον της μεταλήψεως. 'Αντι να έπιτρέψη την κοινωνίαν, ο διάλογος δια τουτο έμφανίζεται ως άπειλή, ως εάν μέσω των λέξεων οί άνθρωποι είχαν μόνον την πρόθεσιν ν' άπογυμνώσουν τους ανθρώπους, να σχίσουν τα περιβλήματά των, ό,τι τους παρουσιάζει ως χώρο των ουσιαστικών πραγμάτων και να τους αφήσουν, όπως είναι, γυμνούς και χωρίς περιεχόμενον και συνάμα χωρίς την αυταπάτην, ότι με τους λόγους είναι και οί κύριοι της άληθείας, της πνευματικής ουσίας του κόσμου. 'Αντι όταν συνομιλούν, να προσφέρουν οί μόν εις τους δε το προσωπικόν των βάθος, οί άνθρωποι προσπαθούν εις την εποχήν μας να μη δείξουν, ότι αυτό το βάθος άπουσιάζει. Δι' αυτόν τον λόγον, αντι ν' ανοίγωνται εις τους άλλους, ένδιαφέρονται μόνον και μόνον δια την κατάρριψιν της γνώμης των άλλων. Μεταθέτουν όλον το βάρος της όμιλίας εις την καταστροφήν της ξένης άπόψεως, ώστε εκείνοι, οί όποιοι δέχονται την επίθεσιν, να πρέπει ν' άμυνθούν και να μη παραδέχωνται την ήτταν των, να ταπεινωθούν και να μη πληροφορούνται, τί ακριβώς θα έπρεπε να γνωρίζουν, να γίνουν δεύτεροι όροι της συγκρίσεως εις την επίδειξιν μιās ίκανότητος, ή όποια αναπτύσσεται εις την σκιάν του έσω ανθρώπου.